

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
Хмельницького національного університету

Віктор Лопатовський

01 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сімейне право України

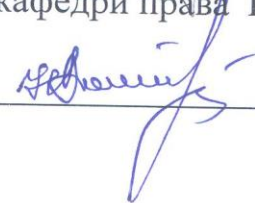
Галузь знань	08 «Право»
Спеціальність	081 «Право»
Рівень вищої освіти	Перший бакалаврський
Мова навчання	Українська
Обсяг дисципліни, кредитів ЄКТС	4
Статус дисципліни	Вибіркова
Факультет	Міжнародних відносин і права
Кафедра	Права

Форма навчання	Обсяг дисципліни		Кількість годин						Форма семестрового контролю		
	Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття						Самостійна робота (в т.ч. ІРС)	Залік	Іспит
			Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Д	4	120	51	34				17	69	+	

Робоча програма складена на основі освітніх програм підготовки бакалаврів та стандартів вищої освіти

Робоча програма складена д.ю.н., професор Алла ГЕРЦ

Схвалена на засіданні кафедри права Протокол № 1 від 01 вересня 2023 р.

Зав. кафедри права Микола ВАВРИНЧУК

2. ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Декан	Міжнародних відносин і права		Віталій ТРЕТЬКО

3) Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Сімейне право України» становить частину фахової підготовки бакалаврів, що отримують освіту у галузі права. Її вивчення обумовлена необхідністю системного розгляду усього комплексу питань, які виникають в сімейних правовідносинах.

В рамках цієї навчальної дисципліни студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: знати основні інститути сімейного права, права та обов'язки учасників у цій сфері правового регулювання; уміти тлумачити та правильно застосовувати норми сімейного права, судову практику у справах, які виникають із сімейних правовідносин, з метою прийняття обґрунтованих рішень у спірних питаннях. Навчальна дисципліна поєднує теоретичні основи, законодавче регулювання та практичні проблеми сімейного права України. З найбільш важливих тем навчальної дисципліни передбачені семінарські (практичні) заняття, на які виносяться основні питання, дискусійні теоретичні положення, актуальні проблеми теорії та практики здійснення провадження у сімейних справах, а також запропоновані задачі, конкретні проблемні ситуації, які складені на основі узагальнення практики та аналізу необхідного законодавства і мають умовний, навчальний характер.

- компетентності: Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності, здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції, логічно, критично і системно аналізувати документи, розуміти їх правовий характер і значення, застосовувати знання у практичних ситуаціях, самостійно готувати проекти актів правозастосування.

- програмні результати навчання. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав і інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Предмет дисципліни: відносини між членами сім'ї, а також особами, які пов'язані сімейними зв'язками, в тому числі відносини, які виникають: при укладенні та розірванні шлюбу, здійсненні особистих немайнових та майнових прав подружжя, батьків, дітей та інших членів сім'ї, влаштуванні дітей, позбавлених батьківського піклування тощо.

Мета дисципліни: є засвоєння студентами положень сімейного законодавства, теоретичних знань у сфері сімейних відносин між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами, а також формування практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування сімейно-правових норм, що регулюють зазначену сферу сімейних відносин.

Завдання дисципліни: є ознайомлення студентів з основними положеннями сімейного законодавства; сприяння глибокому засвоєнню змісту правових актів, стимулювати до самостійної роботи з ними; ознайомлення з системою сімейного права і використання її складових елементів при вирішенні конкретних правових питань; застосування теоретичних положень на практиці; закладення і розвиток навиків складання відповідних документів; чітке уявлення про роль права в забезпеченні функціонування сімейних відносин, аналіз прав та обов'язків їх учасників.

Результати навчання. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав і інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

4) Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин відведених на:		
	Лекції	Семінари та практичні заняття	Самостійну роботу
Тема 1. Поняття сімейного права України	2	1	3
Тема 2. Регулятори сімейних відносин	2	1	3
Тема 3. Сімейні правовідносини	2	1	4
Тема 4. Шлюб	2	1	4
Тема 5. Недійсність шлюбу	2	1	4
Тема 6. Припинення шлюбу. Режим окремого проживання	2	1	4
Тема 7. Особисті немайнові правовідносини подружжя.	2	1	4
Тема 8. Правовідносини подружжя щодо майна	2	1	4
Тема 9. Шлюбний договір	2	1	4
Тема 10. Визначення походження дітей	2	1	4
Тема 11. Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей	2	1	4
Тема 12. Правовідносини дітей та батьків з приводу майна	2	1	4
Тема 13. Зобов'язання щодо утримання членів сім'ї та родичів	2	1	4
Тема 14. Усиновлення	2	1	4
Тема 15. Опіка та піклування над дітьми	2	1	3
Тема 16. Прийомна сім'я	2	1	3
Тема 17. Дитячий будинок сімейного типу	1	1	3
Тема 18. Патронат	1		3
Разом за семестр	34	17	69

5) Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік змістових модулів. тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
<i>Восьмий семестр</i>		
1	Поняття сімейного права України. Поняття сімейного права. Методи регулювання сімейних правовідносин. Принципи сімейного права. Система сімейного права. Функції сімейного права. Джерела сімейного права України Літ.: [1], [2], [3], [4] с.11-22,[5] с.9-34	2
2	Регулятори сімейних відносин. Договір як джерело регулювання сімейних правовідносин. Роль звичаїв у регулюванні сімейних правовідносин. Соціальні регулятори сімейних правовідносин. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.43-66,[5] с.44-61,[6] с.20-75, [15] с.123-141	2
3	Сімейні правовідносини. Механізм правового регулювання сімейних відносин. Поняття «сімейні правовідносини» в сучасних наукових дослідженнях. Склад сімейних правовідносин. Суб'єкти сімейних правовідносин. Об'єкти сімейних правовідносин, їх види та характеристика. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.66-85, [5] с.44-61,[6] с.80-135,[15] с.225-241	2
4	Шлюб. Поняття та ознаки шлюбу. Укладення шлюбу. Правова природа шлюбу. Право на шлюб. Право на шлюб с іноземцями. Фактичний шлюб. Порядок укладення шлюбу. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.89-118, [5] с.66-84, [7], [8], [9]	2
5	Недійсність шлюбу. Поняття та правова природа недійсності шлюбу. Підстави недійсності шлюбу. Порядок визнання шлюбу недійсним та анулювання актового запису про шлюб. Правові наслідки недійсності шлюбу та їх видів. Визнання шлюбу неукладеним. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.113-118, [5] с.99-106, [7],[9], [10]	2
6	Припинення шлюбу. Режим окремого проживання. Мотиви, причини та підстави розірвання шлюбу. Припинення шлюбу у зв'язку із смертю одного з подружжя. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання. Розірвання шлюбу в судовому у порядку. Розірвання шлюбу в адміністративному порядку. Правові наслідки припинення шлюбу. Режим окремого проживання. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.241-259, [5] с.84-99, [9], [10]	2
7	Особисті немайнові правовідносини подружжя. Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності. Право на зміну прізвища. Право на розподіл обов'язків і спільне вирішення питань життя сім'ї. Право на свободу та особисту недоторканність, на вибір місця проживання. Право подружжя на припинення шлюбних відносин. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.122-149, [5] с.106-119, [13]	2
8	Правовідносини подружжя щодо майна. Характеристика майнових правовідносин у сім'ї. Правовий режим власності подружжя. Розпорядження спільним майном подружжя. Договір як регулятор майнових правовідносин подружжя. Поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.152-186, [5] с.119-134, [14]	2
9	Шлюбний договір. Поняття та правова природа шлюбного договору. Сторони, порядок укладення та форма шлюбного договору. Зміст шлюбного договору. Підстави, порядок та правові наслідки зміни умов, розірвання та недійсності або припинення шлюбного договору. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.216-237, [5] с.143-159	2

10	Визначення походження дітей. Походження дитини як підстава виникнення правовідносин між батьками та дітьми. Державна реєстрація народження дитини. Визначення походження дитини, батьки якої перебувають у шлюбі між собою. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. Встановлення факту батьківства (материнства). Оспорювання запису про батьківство (материнство). Літ.: [1], [2], [3], [4] с.9-34, [5] с.263-285, [8]	2
11	Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину. Підстави, порядок і наслідки позбавлення батьківських прав. Підстави та порядок поновлення батьківських прав. Відібрання дитини від батьків без позбавлення батьківських прав. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.288-307, [5] с.182-225, [8], [13]	2
12	Правовідносини батьків та дітей з приводу майна. Особливості управління майном дітей. Підстави виникнення зобов'язань по утриманню батьками дітей та повнолітніх непрацездатних синів, дочок. Підстави виникнення зобов'язань по утриманню повнолітніми синами, дочками своїх батьків. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.311-344, [5] с.195-221, [13] с.10-83, [14]	2
13	Зобов'язання щодо утримання членів сім'ї та родичів. Поняття, особливості та види зобов'язань по утриманню. Способи надання утримання. Розмір аліментів. Позбавлення права на утримання або обмеження його строком. Договір подружжя про надання утримання. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.349-360, [5] с.225-250, [14]	2
14	Усиновлення. Поняття, сутність усиновлення. Суб'єкти усиновлення. Умови усиновлення та порядок його здійснення. Таємниця усиновлення. Недійсність усиновлення. Скасування усиновлення. Позбавлення усиновлювача батьківських прав. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.364-400, [5] с.260-274, [11], [13]	2
15	Опіка та піклування над дітьми. Поняття та мета встановлення опіки та піклування. Роль органів держави у відносинах опіки та піклування. Порядок встановлення та припинення опіки та піклування. Особи, які можуть бут опікунами (піклувальниками). Функції органів опіки та піклування щодо майна дитини. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.403-415, [5] с.274-278, [13]	2
16	Прийомна сім'я. Правове регулювання прийомної сім'ї. Поняття прийомної сім'ї. Поняття прийомних батьків та вимоги щодо них. Прийомні діти. Договір про влаштування дітей на виховання та спільне проживання до прийомної сім'ї. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.421-425, [5] с.282-286	1
17	Дитячий будинок сімейного типу. Правове регулювання дитячих будинків сімейного типу. Механізм влаштування дітей у дитячий будинок сімейного типу. Вимоги щодо батьків-вихователів. Фінансування дитячого будинку сімейного типу. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.425-433, [5] с.286-292	1
18	Патронат. Поняття патронату. Мета та завдання патронату. Порядок укладення договору про патронат. Зміст договору про патронат. Обов'язки патронатного вихователя. Припинення та розірвання договору про патронат. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.415-421, [5] с.278-282	
	Разом	34

5.2.Зміст семінарських занять

Номер семінарського заняття	Перелік змістових модулів. тем семінарських занять, їх анотації	Кількість годин
<i>Восьмий семестр</i>		
1	<p>Поняття сімейного права України. Поняття сім'ї. Ознаки та підстави виникнення сім'ї за законодавством України. Предмет та метод сімейного права. Поняття та види сімейних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин. Акти цивільного стану. Суб'єкти сімейних правовідносин. Кровне споріднення, лінії та ступені споріднення. Правове значення свояцтва. Строки в сімейному праві. Застосування позовної давності до сімейно- правових спорів. Здійснення сімейних прав та виконання сімейних обов'язків. Захист сімейних прав та інтересів. Принципи сімейного права. Договірне регулювання сімейних відносин. Роль звичаїв у регулюванні сімейних відносин. Соціальні регулятори сімейних відносин.</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4] с.11-22,[5] с.9-34</p>	1
2	<p>Регулятори сімейних відносин. Договір як джерело регулювання сімейних правовідносин. Роль звичаїв у регулюванні сімейних правовідносин. Соціальні регулятори сімейних правовідносин.</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4] с.43-66,[5] с.44-61,[6] с.20-75, [15] с.123-141</p>	1
3	<p>Сімейні правовідносини. Механізм правового регулювання сімейних відносин. Поняття «сімейні правовідносини» в сучасних наукових дослідженнях. Склад сімейних правовідносин. Суб'єкти сімейних правовідносин. Об'єкти сімейних правовідносин, їх види та характеристика.</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4] с.66-85, [5] с.44-61,[6] с.80-135,[15] с.225-241</p>	1
4	<p>Шлюб. Поняття та ознаки шлюбу. Укладення шлюбу. Правова природа шлюбу. Право на шлюб. Право на шлюб с іноземцями. Фактичний шлюб. Порядок укладення шлюбу.</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4] с.89-118, [5] с.66-84, [7], [8], [9]</p>	1
5	<p>Недійсність шлюбу. Поняття та правова природа недійсності шлюбу. Підстави недійсності шлюбу. Порядок визнання шлюбу недійсним та анулювання актового запису про шлюб. Правові наслідки недійсності шлюбу та їх видів. Визнання шлюбу неукладеним.</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4] с.113-118, [5] с.99-106, [7],[9], [10]</p>	1
6	<p>Припинення шлюбу. Режим окремого проживання. Мотиви, причини та підстави розірвання шлюбу. Припинення шлюбу у зв'язку із смертю одного з подружжя. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання. Розірвання шлюбу в судовому у порядку. Розірвання шлюбу в адміністративному порядку. Правові наслідки припинення шлюбу. Режим окремого проживання.</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4] с.241-259, [5] с.84-99, [9], [10]</p>	1
7	<p>Особисті немайнові правовідносини подружжя. Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності. Право на зміну прізвища. Право на розподіл обов'язків і спільне вирішення питань життя сім'ї. Право на свободу та особисту недоторканність, на вибір місця проживання. Право подружжя на припинення шлюбних відносин.</p>	1

8	Літ.: [1], [2], [3], [4] с.122-149, [5] с.106-119, [13] Правовідносини подружжя щодо майна. Характеристика майнових правовідносин у сім'ї. Правовий режим власності подружжя. Розпорядження спільним майном подружжя. Договір як регулятор майнових правовідносин подружжя. Поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.152-186, [5] с.119-134, [14]	1
9	Шлюбний договір. Поняття та правова природа шлюбного договору. Сторони, порядок укладення та форма шлюбного договору. Зміст шлюбного договору. Підстави, порядок та правові наслідки зміни умов, розірвання та недійсності або припинення шлюбного договору. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.216-237, [5] с.143-159	1
10	Визначення походження дітей. Походження дитини як підстава виникнення правовідносин між батьками та дітьми. Державна реєстрація народження дитини. Визначення походження дитини, батьки якої перебувають у шлюбі між собою. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. Встановлення факту батьківства (материнства). Оспорювання запису про батьківство (материнство). Літ.: [1], [2], [3], [4] с.9-34, [5] с.263-285, [8]	1
11	Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину. Підстави, порядок і наслідки позбавлення батьківських прав. Підстави та порядок поновлення батьківських прав. Відібрання дитини від батьків без позбавлення батьківських прав. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.288-307, [5] с.182-225, [8], [13]	1
12	Правовідносини батьків та дітей з приводу майна. Особливості управління майном дітей. Підстави виникнення зобов'язань по утриманню батьками дітей та повнолітніх непрацездатних синів, дочок. Підстави виникнення зобов'язань по утриманню повнолітніми синами, дочками своїх батьків. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.311-344, [5] с.195-221, [13] с.10-83, [14]	1
13	Зобов'язання щодо утримання членів сім'ї та родичів. Поняття, особливості та види зобов'язань по утриманню. Способи надання утримання. Розмір аліментів. Позбавлення права на утримання або обмеження його строком. Договір подружжя про надання утримання. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.349-360, [5] с.225-250, [14]	1
14	Усиновлення. Поняття, сутність усиновлення. Суб'єкти усиновлення. Умови усиновлення та порядок його здійснення. Таємниця усиновлення. Недійсність усиновлення. Скасування усиновлення. Позбавлення усиновлювача батьківських прав. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.364-400, [5] с.260-274, [11], [13]	1
15	Опіка та піклування над дітьми. Поняття та мета встановлення опіки та піклування. Роль органів держави у відносинах опіки та піклування. Порядок встановлення та припинення опіки та піклування. Особи, які можуть бути опікунами (піклувальниками). Функції органів опіки та піклування щодо майна дитини. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.403-415, [5] с.274-278, [13]	1
16	Прийомна сім'я. Правове регулювання прийомної сім'ї. Поняття прийомної сім'ї. Поняття прийомних батьків та	1

17	вимоги щодо них. Прийомні діти. Договір про влаштування дітей на виховання та спільне проживання до прийомної сім'ї. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.421-425, [5] с.282-286 Дитячий будинок сімейного типу. Правове регулювання дитячих будинків сімейного типу. Механізм влаштування дітей у дитячий будинок сімейного типу. Вимоги щодо батьків-вихователів. Фінансування дитячого будинку сімейного типу. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.425-433, [5] с.286-292	1
18	Патронат. Поняття патронату. Мета та завдання патронату. Порядок укладення договору про патронат. Зміст договору про патронат. Обов'язки патронатного вихователя. Припинення та розірвання договору про патронат. Літ.: [1], [2], [3], [4] с.415-421, [5] с.278-282	
Разом		17

5.3. Зміст самостійної (індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів денної форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до семінарських занять, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуального завдання тощо

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття № 1	3
2	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття № 2	3
3	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття № 3	4
4	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття № 4	4
5	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 5	4
6	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 6	4
7	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 7	4
8	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 8	4
9	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 9	4
10	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 10	4
11	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 11	4
12	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 12	4
13	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 13	4

14	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 14	4
15	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 15	4
16	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 16	4
17	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 17	4
18	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття 18	3
Разом за семестр		69

Теми рефератів

1. Визначення походження дітей.
2. Опіка та піклування над дітьми.
3. Недійсність шлюбу.
4. Визначення походження дітей.
5. Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей.
6. Прийомна сім'я.
7. Регулятори сімейних відносин.
8. Поняття сім'ї та сімейного права.
9. Сімейні правовідносини.
10. Порядок вступу в шлюбні сімейні відносини.
11. Припинення та розірвання шлюбу.
12. Зобов'язання щодо утримання членів сім'ї і родичів.
13. Укладення та зміст шлюбного контракту.
14. Аліментні зобов'язання подружжя.
15. Загальні підстави стягнення аліментів на утримання одного з подружжя.
16. Спеціальні підстави для стягнення аліментів на утримання одного з подружжя.
17. Позбавлення одного з подружжя прав на утримання.
18. Встановлення походження дітей.
19. Загальні підстави визначення материнства і батьківства.
20. Припинення шлюбу.

6) Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних методів. Зокрема, лекції проводяться в основному словесними методами, а семінарські заняття проводяться з використанням інформаційних технологій і мають за мету – набуття студентами практичних навичок з вирішення практичних завдань, передбачених конкретними завданнями до відповідних тем, а також підготовки договірних та інших документів.

7) Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та лабораторних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування перед допуском до лабораторного заняття;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу з теми;
- презентація індивідуальних завдань;
- виконання домашніх завдань.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу, який проводиться методом тестування з усього матеріалу дисципліни. Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід (залік), вважається невстигаючим.

8) Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням. Виконання індивідуального завдання завершується його презентацією у терміни, встановлені графіком самостійної роботи. Захист курсового проекту здійснюється публічно перед комісією, призначеною зав. кафедри, у строки, встановлені графіком.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за національною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві похибки .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три несуттєві помилки .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна, індивідуальна робота	Підсумковий контроль
2 семестр			
Семінарські заняття	Тестовий контроль (ТК):	Реферат	
УО	ТК	1	
ВК: 0,6	0,2	0,2	Залік (за рейтингом)

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 25.

Оцінювання здійснюється за **чотирибальною** шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту:

Сума балів за тестові завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у Модульному середовищі для навчання.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання	
A	4,75–5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією

E	3,00–3,24	3		<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	<i>Незадовільно</i> – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		<i>Незадовільно</i> – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

9) Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Поняття, предмет, принципи сімейного права України.
2. Система, функції сімейного права України.
3. Сімейний кодекс України.
4. Поняття та юридичне значення сім'ї.
5. Родинність(кровне споріднення) і свояцтво.
6. Суб'єкти сімейних правовідносин.
7. Види сімейних правовідносин.
8. Захист сімейних прав та інтересів.
9. Акти цивільного (громадського) стану.
10. Поняття шлюбу.
11. Характеристика умов вступу в шлюб.
12. Перешкоди для укладення шлюбу.
13. Порядок укладення шлюбу. Етапи.
14. Особливості реєстрації шлюбу із засудженою особою.
15. Припинення шлюбу.
16. Поняття та випадки припинення шлюбу.
17. Розірвання шлюбу в державних органах реєстрації актів цивільного стану.
18. Розірвання шлюбу в судовому порядку.
19. Юридичні наслідки розірвання шлюбу.
20. Режим окремого проживання подружжя.
21. Підстави та порядок визнання шлюбу недійсним.
22. Шлюб, який визнається недійсним за рішенням суду.
23. Санація шлюбу.
24. Правові наслідки визнання шлюбу недійсним.
25. Поняття та загальна характеристика особистих правовідносин за участю подружжя.
26. Право на материнство.
27. Право на батьківство.
28. Право чоловіка та дружини на повагу до своєї індивідуальності.
29. Право чоловіка та дружини на фізичний та духовних розвиток
30. Право на вибір прізвища та його зміну.
31. Право дружини та чоловіка на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї.
32. Право дружини та чоловіка на особисту свободу.
33. Поняття права власності подружжя.
34. Право подружжя на спільне майно.
35. Розподільна власність подружжя.
36. Укладення подружжям угод щодо спільного і роздільного майна.
37. Поділ майна подружжя.

38. Характеристика спільних боргів подружжя
39. Поняття шлюбного контракту.
40. Укладення та зміст шлюбного контракту.
41. Аліментні зобов'язання подружжя.
42. Загальні підстави стягнення аліментів на утримання одного з подружжя.
43. Спеціальні підстави для стягнення аліментів на утримання одного з подружжя.
44. Позбавлення одного з подружжя прав на утримання.
45. Встановлення походження дітей.
46. Загальні підстави визначення материнства і батьківства.
47. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі між собою.
48. Визначення походження дитини від матері та батька, які не перебувають у шлюбі між собою.
49. Визнання батьківства за рішенням суду.
50. Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей.
51. Порядок визначення прізвища, ім'я та по батькові.
52. Реєстрація громадянства дітей.
53. Права та обов'язки батьків з виховання та розвитку дитини.
54. Вирішення спорів, пов'язаних з місцем проживання дітей.
55. Підстави та правові наслідки позбавлення батьківських прав.
56. Суть майнових правовідносин у сім'ї.
57. Права батьків і дітей на майно.
58. Обов'язок батьків з утримання неповнолітніх дітей.
59. Способи та розміри оплати аліментів на дітей.
60. Участь батьків у додаткових витратах на дитину.
61. Припинення права на аліменти.
62. Визначення заборгованості за аліментами та її стягнення.
63. Обов'язок батька, матері утримувати повнолітніх дітей.
64. Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків.
65. Поняття усиновлення.
66. Особи, які можуть бути усиновлені.
67. Особи, які можуть бути усиновлювачами.
68. Умови усиновлення та порядок його здійснення.
69. Таємниця усиновлення.
70. Недійсність усиновлення.
71. Скасування усиновлення.
72. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.
73. Поняття і значення опіки та піклування.
74. Права і обов'язки суб'єктів правовідносин з опіки та піклування.
75. Припинення опіки (піклування).
76. Патронат над дітьми.
77. Особисті немайнові права і обов'язки інших членів сім'ї та родичів.
78. Майнові права і обов'язки діда, баби, брата, сестри, вітчима, мачухи, пасинка, падчерки.
79. Аліментні обов'язки фактичних вихователів і вихованців.
80. Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства.

10) Навчально_методичне забезпечення

1. Герц А.А. Сімейне право України /А.А. Герц // ХНУ.-2007.- 36 с.

11) Рекомендована література

Основна

1. Конституція України від 28.06.1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996.

– № 30. – Ст. 141.

2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
4. Сімейне право : підручник / за ред. А.О. Дутко. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. – 480 с.
5. Сімейне право України : навчальний посібник / кол. авторів; за ред. Т.В. Курило. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. – 316 с.

Допоміжна

6. Венедіктова І.В. Захист охоронюваних законом інтересів у цивільному праві : монографія / І.В. Венедіктова. – К., 2014. – 288 с.
7. Верес І. Я. Недійсність шлюбу: порівняльний аналіз Сімейного кодексу України та сімейного законодавства інших держав / І. Я. Верес // Право України. – 2013. – № 10. – С. 97-10.
8. Верес І. Я. Проблеми правового регулювання сурогатного материнства// Адвокат. – 2013. – 3(150). – 48 с. – С. 27-31.
9. Дякович М.М. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання за сімейним законодавством України // Часопис Київського університету права. – 2019. – №1. – С.125-131
10. Євко В. Режим окремого проживання подружжя (сепарація): проблеми та перспективи/ В. Євко// Підприємництво, господарство і право. – 2014. - № 11.
11. Косенко Н.П. Усиновлення як інститут сімейного права: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес ; сімейне право ; міжнародне приватне право» / Н.П. Косенко. – К., 2014.
12. Красицька Л.В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей : монографія / Л.В. Красицька. – К. : Видавництво Ліра-К, 2014. – 628 с.
13. Лепех С. Підстави, порядок та правові наслідки позбавлення батьківських прав / С. Лепех // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2010. – Вип. 51.
14. Лепех С. Правовий режим грошей як спільного майна подружжя // Право України. – 2013. – № 10. – С. 85-96.
15. Чурпіта Г.В. Захист сімейних прав та інтересів у порядку неპозовного цивільного судочинства : монографія. – К., 2016. – 434 с.

12) Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/>
2. Електронна бібліотека університету . Доступ до ресурсу: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/plage_lib.php.
3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>
- 4.